

SESOTHO PUO YA LAPENG: PAMPIRI YA II
SESOTHO HOME LANGUAGE: PAPER II

MARKING GUIDELINES

Nako: dihora tse 3

Matshwao: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

TEMOSO HO BATSHWAYI

1. KGETHO YA DIPOTSO LE DINTLHA TSE DING:

- Ha motshwayi a fumana mohlalobuwa a arabile dipotso tse ngata ho feta palo e behilweng (Potso ya 2, Potso ya 3 le Potso ya 5), motshwayi a tshwaye feela karabo ya pele, mme a tlohele ya bobedi.
- Maamong ao mohlalobuwa a nehelaneng ka dikarabo tse pedi, ya pele e fosahetse mme ya bobedi yona e nepahetse, motshwayi a tshwaye karabo ya pele, mme a tlohele e e latelang e be ho yona o seha mola ho habahanya karabo, mme a hlalose ka ho ngola polelo ena; 'Kgetho e fosahetseng'.
- Haeba mopeleto o fosahetse hoo o amang moelelo, motshwayi a fosise karabo e jwalo, empa haeba mopeleto o sa ame moelelo, karabo e jwalo e tshwauwe e nepahetse.
- Potso tse telele (tsa moqoqo): Ha bolelele ba moqoqo bo le ka tlase ho palo ya mantswe e behilweng (kgutshwane), motshwayi a se behe kotlo hobane mohlalobuwa o se a ntse a ipehile ka mosing. Athe haeba moqoqo o le molelele haholo, motshwayi a tshwaye ho feta moedi wa palo ya mantswe a behilweng ka mantswe a 5 kapa ho fihla qetellong ya polelo, mme a se tswele pele ho tshwaya karolo e latelang. A sehe feela mola ho fihla moeding wa mantswe, a sehe o mong ho habahanya mantswe a sa balweng.

2. TSHEBEDISO YA RUBURIKI:

Batshwayi ba lokela ho sebedisa ruburiki bakeng sa ho lekanyetsa dikarabo tsa meqoqo tsa bahlahlobuwa.

TATAISO HO BATSHWAYI:

Motshwayi a bale nehelano ya mohlalobuwa e lokelang ho hlahiswa sebopehong sa moqoqo – ho be le selelekela, mmele o bopilweng ka diratswana le qetelo. Moqoqo o be le kgokahano le momahano ya dintlha, dipolelo le diratswana.

Motshwayi a tadime makgetha ana a mabedi a latelang ha a tshwaya moqoqo ona: Dikahare le Sebopeho le Tshebediso ya puo.

Dikahare

- Dikahare di bontshe kutlwisiso ya potso; botebo ba tshekatsheko ya ditaba, kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya taba ka mabaka a itshetlehleng pading.
- Dikahare di hlahiswe ka tsela e momahaneng, mme motshwayi a tadime dintlha tse tla hlahiswa nehelanong ya mohlalobuwa. Ela hloko hore dintlha tsa mohlalobuwa di ke ke tsa behwa ka tatellano e hlahellang mona.

Sebopeho le Tshebediso ya Puo

- Nehelano ya mohlalobuwa e be ka tsela ya moqoqo.
- Puo, setaele le sehlo di sebediswe ka nepo temeng.

KAROLO YA A PADI

POTSO YA 1 LEJWE LA KGOPIISO: T. Leshaba

Mehlala ya dikarabo:

Mefuta e mmedi ya kgohlano

Selelekela

Kgohlano ke ho se dumellane ha maikutlo mahareng a baphetwa kapa dihlopha tse pedi. E ka ba ya motho le motho, e ka ba pakeng tsa motho le maemo a bodulo kapa tlhaho, kapa pakeng tsa motho le maikutlo a hae. Ke ka hoo re buang ka kgohlano ya ka ntle le ya ka hare.

Kgohlano ya ka hare (ya maikutlo)

- Ka mora hoba Mohlouwa a tebele Tsietsi mosebetsing ntle ho lebaka le utlwahalang ke ha ho tla qaleha kgothlano ya maikutlo ho Tsietsi.
- O ne a tsielehile hore ba lelapa la hae ba tla jang ka ha le mosadi wa hae Naledi a sa sebetse.
- Sena se ile sa etsa hore Tsietsi a inehele jwaleng e le ha a ne a leka ho iphapanya mathata ao a leng ho ona.
- Taba ena e ile ya qetella e se e baka kgohlano e ka hare ho Naledi hoba o ne a se a bona hore ha a ka se etse ho hong ba tla bolawa ke tlala.
- O ile a hopola mohlang wane ha Mohlouwa a ne a mo fereha mme a nka qeto ya hore a mpe a kopane le Mohlouwa ho dumela ho ratana le yena le hojane e ne e se maikemisetso a hae ho etsa jwalo.
- O ne a nahana hore mohlomong Mohlouwa a ka kgutlisetsa monnae mosebetsing.
- Ka sena sebaka ho ne ho se hoo Naledi a ka ho etsang haese feela ho dumela ho ratana le Mohlouwa.
- Tsietsi a qetelle a se a eya tameneng kgafetsa ho ya inwella ho itebatsa mathata a lapeng la hae.
- Tsietsi o ile a qetella a utlwile ka mokgotsi wa hae hore ho na le menyenyetsi ya hore Naledi le Mohlouwa ba aratana.
- Sena se ile sa thefula pelo ya Tsietsi ha bohloko mme ha eketsa kgohlano ya maikutlo mme a qetella a botsa Naledi ka taba eo.
- Naledi o ile a tshoha haholo hore na sephiri sa bona se se se tsejwa hohle motseng mona ebile se fihlile le tsebeng tsa Tsietsi.
- Ka le leng la matsatsi Tsietsi a nka qeto e mpe haholo ya ho bolaya bana ba hae a re ha a batle hore ha a hlokahala ba tle ba sale ba sotlwa ke monna e mong.

Kgohlano ya ka ntle:

Kgotlhano ya ka ntle e ba pakeng tsa motho le motho e mong kapa maemo a ditaba. Ke kgohlano e pepeneneng e bonahalang ho batho ba bang.

- Dimpho tsa mabenyanane tseo Naledi a neng a di fuwa ke Mohlouwa di ile tsa rotoletsa le ho ntshetsa kgohlano pele lapeng la Tsietsi le Naledi.
- Ho phela tameneng ho nwa ha Tsietsi ho ile ha eketsa mathata a hae lapeng.
- Naledi o ne a ena le bothata ba hore na monnae o fumana kae tjhelete ya ho ya reka jwala ha ka tlung ba ne ba sotleha.
- Tsietsi o ne a rata ho tseba hore na Naledi o a nka kae mabenyanane ao a seng a ena le ona. O ne a fumana karabo e seng monate ho tswa ho Naledi mme sena se ne se baka tsitsipano pakeng tsa bona.

- Ba ne ba qwaketsana ka mantswe ha ho botswa potso e ka hodimo.
- Naledi o ile a jwetsa Mohlouwa hore taba ya bona e se e tsejwa motseng mona, mme yena ha a ka a kgathalla taba eo.
- Ka nge nngwe mohatsa Mohlouwa le yena a utlwela ka ketso tsa mohatsae tsa hore o ratana le basebeletsi ba hae.
- Sena se ile sa mo utlwisisa bohloko haholo. Ha a botsa monnae ka taba tseo a di utlwileng o ile a di pheha a re ha ho ntho e jwalo.
- Ka ho nkuwa ke maikutlo a maemo a ditaba, Tsietsi o ile a bolaya bana mme a tswela pele ho ya bolaya mohatsa Mohlouwa.
- Batho ba ne ba tshaba le ho mo atamela hoba e ne e ka ke motho ya kopaneng hlooho eo ha ba ne ba ka mo atamela a neng a ka ba ranthanya ka selepe seo le bona.
- Ka mora ho bolaya mohatsa Mohlouwa o ile a ya ofising ya Mohlouwa moo a ileng a fumana Naledi le Mohlouwa mme le bona a ba rathaka ka selepe a ba bolaya.

Phethelo

Kgohlano ya maikutlo eo Tsietsi a neng a na le yona e ile ya fela ka mora hore a bolaye bana, mohatsa Mohlouwa, Naledi le Mohlouwa mme a qetelle a ipolaya le yena.

(Motshwayi a badisise karabo ya mohlalobuwa ka hloko ho lekola dintlha tse tsamaelanang le tse hlalishitsweng mona).

POTSO YA 2   MOHLAHLABI TSHITA: K. P. D. Maphalla

Mookotaba le molaetsa:

Mookotaba ke tabataba eo mongodi a thehileng ditaba tsa padi hodima yona. Mookotaba ke seo mongodi a batlang ho se fetisetsa ho babadi ba padi.

Molaetsa ke thuto eo mongodi a o fang yona ka sengolwa sa hae.

Mookotaba wa pale ena ke hore "Bomenemene ha bo na mokoka" mme "Nnete e hlola leshano".

- Pading/paleng ena re fumana molaetsa o re rutang le ho re eletsisa hore mosebetsing o mong le o mong ho na le melao le mekgwa e itseng eo basebetsi ba lokelang ho e latela le ho e etsa hore mosebetsi wa bona o tle o hlomphe ke basebetsimmoho le setjhaba haeba mosebetsi oo ke o mong wa ho etsa ditshebetso tsa setjhaba.
- Hape re boele re ithute hore o se ke wa tshepa motho ka ha batho ba bang ba sa thabele mosebetsi o motle o etsuwanng ke basebetsimmoho le bona.
- Sena re se bona ha e mong wa basebetsimmoho ba Tshita Baholo ya ileng a mmua hampe mme a tejelwa le mosebetsing.
- Ka baka la tshebetso e ntle le e kgabane eo Tshita a neng a e etsa ya ho fuputsa le ho tshwara mashodu le batlatlapi ba neng ba hlotse mafokisi a mang motsaneng wa Malwaleng, setjhaba / badudi sa / ba moo se / ba ile sa / ba ipelaetsa ka ho tebelwa ha hae mme o ile a kgutlisetswa mosebetsing wa hae hape.
- Ntho e nngwe eo re ka ithutang yona ka bophelo, ho tswa pading ena, ke hore, ha o kile wa wa bophelong, o se thabise dira tsa hao ka ho wela ruri, ema, hlohlora lerole o leke hape. Tshita o ile a qetella e se e le motho ya feletsweng ke tshepo mme a se a dula tameneng, a se a iphetotse senotlolo sa bareng. Ka ho etsa jwalo o ne a fa dira tsa hae matla mme ba tswellisa ketso tsa bona tse mpe pele.

- Re boela re ithuta hore tjhelete e tswala bobbe monahanong wa batho. Hona re ho bona ha bafu ba tjhekollwa mabatleng moo ba iphomoletseng mme ba retlwa ba se ba hlokahele, ba nkuwe ho ilo etswa dikate ka mmele ya bona.
- Tjhelete e entse hore Mmalekgetho a bolaye (a sebedisana mmoho le Kokomoha) monnae feela hore a tle a je tjhelete tseo Lekgetho a di sebeleditseng ka thata, le Kokomoha.
- Ka ha bomenemene bo se na mokoka, sena se ne se hlorsa Kokomoha ha bohloko mme o ile a ba a etsa bonnete ba hore a lahle mohlala wa dipatlisiso ka ho thunya le ho bolaya mosebetsimmoho le yena, Tsokotseha.
- O ne a nahana hore diphuputso di ka se tswelle pele ntle le Tsokotseha le hore motse o hodima thaba o ke ke wa tsejwa.
- Le ha ba ne ba etetse Thekong le mohatsa (mohlolohadi) Lekgetho o ne a ntse a nahana mme a phofa ka diketso tse soto tseo ba ntseng ba di etsa mme hona ho ne ho sa mo fe phomolo hohang.
- Diphuputso tse neng di etswa ke Tshita, Hansie le Tseleng di ile tsa hlahisa mehlolo e etsahalang hodimo thabeng moo ho neng ho phela kweta tsena.
- Nnete ha e hlahella, ho fumanwa mokapotene ya ka sehloohong sepoleseng, e leng mokapotene Kokomoha, e le yena moetapele wa botlatlapi le boshodu bona.
- Bomenemene le makatikati ao Kokomoha le mahlahana a hae ba neng ba di etsa, nnete ya tsena tsohle e ile ya hlahella pepeneneng. Mme bohle ba llelwa ke ditshepe.

Phetelo/Qetelo

- Ho totobetse hore Kokomoha o emetse bobbe, a sebedisa Mmalekgetho le Tsokotseha ho ntshetsa bobbe boo ba hae pele.
- Ka lehlakoreng le leng Tshita o emetse botle mme o thuswa ke Hansie le Tseleng ho etsa bonnete ba hore botle bo hlola bobbe.
(Ntlhakemo ya mohlalobuwa e ananelwe ha feela a e tsetlehile hantle ka diketsahalo tse tswang paleng.)

POTSO YA 3

Tikoloho

Tikoloho ya palekgutshwe ena e qala lefatsheng mme e qetelle e le lehodimong moo ketsahalo tsena di etsahalang. Mona Thato o ne a robetse ha monate ka mora letsatsi le monate leo motshehare a neng a ena le moratuwa wa hae Ntshidiseng. Bosiung boo Thato o ile a lora tora ena:

- O ne a tsamaya **morung** o opameng, oo ho neng ho bonahala hore ka hara wona ho phela dilalome le makanyane.
- O ne o teteane mme ho bonahala hore ho phela dibatana tse phelang ka ho harola eng kapa eng e di emang ka pele.
- Ho ne ho hlakile hore morung ona ha ho na kgutso le kgotso.
- Ho ne ho utlwahala medumo le dilo tse tshabehang, ho puruma ha dibata tse neng di utlwahala di nyoretswe madi a motho, di tsetselela ho fedisa bophelo ba sephedi sefe kapa sefe seo di ka teanang le sona.
- Morung moo hadima le ne le benya, mahodimo a ne a thwathwaretsa, ho le ho be, ho tshabeha.
- Ho puruma hona ho ne ho se ho utlwahala ho atamela haufi le Thato.
- A leka ho baleha empa maoto a hae e ka a tlanngwe ka diketane mme a sitwa ho baleha.
- Thato o ile a utlwa lentswe leo a neng a sa tsebe hore le tswa kae, le neng le mo laela hore a rapele.
- Ka ha e le motho ya neng a sa tsebe thapelo, o ile a tsieleha empa kgetlong lena o ne a tlamehile maoto le matsoho ho etsa thapelo ka ha a ne a le mathateng mme thapelo e hlokahala.
- Lentswe leo la mo laela ho rapela thapelo ya morena eo e sa leng a e rutwa a sa le sekolong mme a e tseba ka hlooho.
- Ha a qeta hore "amen". A utlwa eka diketane tsane tse neng di tlamme maoto di a kgaoha.
- Ka pele ho yena a bona lebota le sephara, le lelelele, leo ekang le fihla lehodimong.
- Ha phunyeha lasoba leboteng lena, mme Thato a titima ho ya kena ka lesoba leo mme le ile la kwaleha hang ha a qeta ho kena.
- A iphumana a le lefatsheng le leng le letle leo a neng a sa le tsebe. Jwang le difate tsa moo di le ntle di le tala, noka ya teng e phalla butle mme metsi a yona a bonahala a phodile, a latsweha.
- Thokwana mane ho ne ho ena le ntlo e ntle e tshweu mme Thato a atamela ho yona.
- Ho ne ho ena le diphoofolo le dinonyana tsa mefuta yohle di le mmoho mme ho le kgotso le nyakallo ka hohle.
- Ha a atamela pela monyako, o ile wa buleha, ha hlaha monna ya apereng bosweu, mme a mo hwehla, a mo bitsa.
- O ile a latela monna eo mme monna eo a mo supisa letamo moo a ileng a mo laela ho ya hlapa teng a tle a kene selallong le bahalaledi a se a hlwekile.
- Ha a ntse a latela monna enwa, le yena o ne a se a apere diaparo tse tshweu. Ba fihla monyakong o mosweu o ngotsweng "BAHALALEDI BA HLOTSENG".
- Monna enwa a kokota hararo yaba o a bulelwa, ba kena.
- Ka hare ho ne ho tletse batho ba apereng diaparo tse tshweu ba bina, ba rorisa.
- Ho ne ho le monate, batho ba aparo tse tshweu ba bina ba bile ba opa diatla.
- Ha thato a ntse a le monateng oo, ke ha a tla utlwa mmae a mo tsosa, mme ka pelong o ileng are, "*hoja e se toro*".

KAROLO YA B KGOKAHANO

POTSO YA 4

PUO

Puo ya mofuta ona e etswa kopanong ya setjhaba e mabapi le dikgetho tsa mokga o busang.

Dikahare:

- Mohlahlobuwa o tla hlalosa sepheo sa ho tla tshetleha puo.
- A ka hlalosa mehato eo bona jwalo ka mokga o busang, o tlang ho etsa diphetoho tse tla etsang bonnete ba hore batho bohle ba kgola molemo le ho phela ka kgotso naheng ena ya borona.

POTSO YA 5

5.1 Lenanetsamaiso le metsotso ya kopano

Mohlahlobuwa o lokela ho ngola mofuta wa kopano, sebaka, letsatsi le nako eo kopano e neng e tshwerwe ka lona.

Lenanetsamaiso

1. Pulo le kamohelo
2. Tlhomamiso ya kopano
3. Ditho tse teng le tse siyo
4. Metsotso ya kopano e fetileng
5. Ditaba tse tswang metsotsong
6. Dintlha tse ntjha
7. Kgetho ya letsatsi la kopano e latelang
8. Kwalo.

Metsotso ya kopano

Pulo le kamohelo

Mohlahlobuwa o lokela ho ngola lebitso la motho ya butsenseng kopano le ho amohela ditho tse teng kopanong.

Ditho tse teng le tse siyo

Mohlahlobuwa o lokela ho lokodisa mabitso a ditho tse teng kopanong le mabitso a ditho tse sa tswellang ho tla kopanong, a be a fane ka mabaka ao ka ona ditho di sa tswellang ho tla kopanong.

Metsotso ya kopano e fetileng

Mohlahlobuwa a hlakise hore mongodi o badile metsotso ya kopano e fetileng, ya ba ya amohelwa.

Ditaba tse tswang metsotsong

Mohlahlobuwa o lokela ho hlalosa dintlha tse ileng tsa qollwa ke ditho mme tsa hlakiswa ho tswa metsotsong e tswa balwa. A boele a hlakise hore di ile tsa tshohlwa mme ha dumellanwa hore di nepahetse.

Ditaba tse ntjha

Mohlalobuwa a ngole ka ditaba tse ntjha tse amanang le ho ketekwa ha Letsatsi la Batjha e leng la 16 Phupjane jwalo ka ha di hlahella lenanetsamaisong.

Ditaba tse ding tse akaretsang

Mohlalobuwa a ngole ka ditaba tse ding tse neng di sa ngolwa lenanetsamaisong, empa e le tse ka tswelang moifo molemo.

Kgetho ya letsatsi la kopano e latelang

Mohlalobuwa a ngole ka letsatsi, nako le sebaka tsa kopano e latelang.

Kwalo

Mohlalobuwa o lokela ho hlakisa hore kopano e kwetswe ka mokgwa ofe, le hore ke mang ya ileng a e kwala. Qetellong ho lokela ho hlahe tshaeno ya modulasetulo le mongodi, hammoho le letsatsi la tshaeno eo.

5.2 LENGOLO LA SEMMUSO

Sebopeliso

- Aterese di pedi. Aterese ya mongodi wa lengolo e ngolwa ho tloha mahareng a leqephe ho leba letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo;
- Aterese ya ya ngollwang e ngolwa ka letsohong le letshehadi. E qala ka maemo a tshebetso a ya ngollwang ebe ho latela aterese ya hae ka botlalo (mona ha ho hlokehe letsatsi);
- Tlasa aterese ho tloha mola e be ho ngolwa tumedisio (Monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana, ntle le ha eba o tseba lebitso la motho eo o mo ngollang lengolo lena);
- Tlasa tumedisio ho ngolwa mola wa sehlooho – o totobatsang sepheo sa lengolo, e nto ba selelekela;
- Qetelo ke ya semmuso, mme e ngolwa e le "Ka botshepehi, Ka boikokobetso";
- Ya ngolang o ngola lebitso la hae ka botlalo ka mora qetelo, ebe o a saena.

Dikahare:

- Mohlalobuwa a ka hlakisa sepheo sa lengolo e leng ho tletleba ka ho tejelwa ha hae mosebetsing ntle ho lebaka le utlwahalang.
- a ka hlalosa kamoo a lebelletseng ho thuswa kateng.

Matshwao kaofela: 100

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DINGOLWA: PADI/PALEKGUTSHWE/TSHWANTSHISO**SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 30]**

Dikgato	Kgato ya 7 Phihlello e babatsehang	Kgato ya 6 Phihlello e kgabane	Kgato ya 5 Phihlello e ntle	Kgato ya 4 Phihlello e mahareng	Kgato ya 3 Phihlello e foofo	Kgato ya 2 Phihlello ya motheo feela	Kgato ya 1 Phihlello e haellang
Matshwao: [30]	100–80%	79–70%	69–60%	59–50%	49–40%	39–30%	29–0%
DIKAHARE <ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya potso, botebo ba tshekatsheko ya taba (sehlooho), kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya dintlha ka mabaka ho tswa sengolweng. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se hlahoswa ka botebo, dintlha tsohle di hlahositswe ka botlalo ho bontsha kutlwisiso e tebileng ya buka. Ntlhakemo ke e babatsehang: o tshehetsa ditaba tsa hae ka dintlha tse utlwahalang, a itshetlehile ka dikahare tsa buka. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se hlahoswa ka bokgabane, dintlha tsohle di hlahositswe ka tekano ho bontsha kutlwisiso e kgabane ya buka. Ntlakemo e hlahisitswe ka botlalo; o nehelana ka dintlha tse utlwahalang ho tswa bukeng. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se hlahoswa ka tsela e supang kutlwisiso, mme dintlha di hlahositswe hantle ho bontsha kutlwisiso e kgotsofatsang ya buka. Ntlhakemo e hlahisitswe ka tsela e batlang e anetse; empa tse ding tsa dintlha di haellwa ke sefutho le matla a hlokehang. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se hlahositswe ka tsela e kgotsofatsang le ha e se dintlha tsohle tse hlahositsweng ka botlalo. Mme kutlwisiso ya buka ke ya motheo feela. Ntlhakemo e hlahisitswe ka tsela e batlang e kgotsofatsa; mona le mane ho hlahisitswe dintlha tse ntle bakeng sa ho matlafatsa mohopolo. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se okolwa feela tlhalosong; dintlha tse hlahiswang di supa boiteko bo fokolang mme kutlwisiso ya buka e a fokola. Ntlhakemo e supa kutlwisiso e haellang haholo karabelong ya hae ya potso. Dintlha tsa hae ha di kgodise, ha di tshehetswe ho tswa bukeng. 	<ul style="list-style-type: none"> Sehlooho se hlahoswa ka tsela e bontshang kutlwisiso e fokolang haholo mme ntlha tse ding di fosahetse. Ntlhakemo e a fokola; dintlha tse ding di phethilwe. Dintlha tse ding di tswile lekoteng. 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bonahala boitekonyana bo itseng ba ho araba potso, empa ho thata ho utlwisisa ditaba tsa hae. Tsebo ya buka ha e bonahale. Ntlhakemo ya hae e bontsha bofokodi bo boholo; dintlha tsa hae ha di bontshe kutlwisiso ya buka. Dintlha tsa hae di tswile lekoteng.
Matshwao: [20]	20–19	18–16	15–13	12–10	9–7	6–4	3–0

<p>SEBOPEHO LE PUO:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sebopeho, tlhophiso ya mehopolo le nehelano e momahaneng e lebisang kutlwisisong ya sehlooho, puo, setaele le sehalo tse sebedisitsweng temeng. 	<ul style="list-style-type: none"> Sebopeho se totobatsa kgokahano e babatsehang; tsela eo a tshetlehang dintlha ka yona e paka kutlwisiso e tebileng ya sehlooho. Puo ke e tswileng matsoho mme e hlahisa mosebetsi o babatsehang. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di phethahetse, mme di loketse mmadi. 	<ul style="list-style-type: none"> Sebopeho sa moqoqo ke se setle; selelekela le qetelo di hlahisitswe ka bokgabane, mme di paka kutlwisiso e phethahetseng. Tshebediso ya puo ke e kgabane mme e hlahisa mosebetsi o kgabane. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di phethahatsa sepheo, mme di loketse mmadi. 	<ul style="list-style-type: none"> Sebopeho sa moqoqo se a utlwisiseha; dintlha tsa hae di a dumellana. Momahano e hlahella selelekeng, qetelong le dikahareng tsa moqoqo Puo e sebedisitswe hantle haholo mme dintlha di hlahisitswe ka tsela e utlwahalang. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele bohola di hlahella nehlanong di sebedisitswe ka tsela e nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> Ho na le bopaki bo seng bokae bo supang hore sebopeho sa moqoqo se latetswe ka tshwanelo; Boholo popeho ya ditemana e nepahetse. Puo ke e mahareng feela, tlotlontswe e a haella mme sena se senya mosebetsi wa hae. Ho hlahella diphoso tse seng kae tsa puo, athe sehalo le setaele di batla di nepahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> Sebopeho se bontsha diphoso tse entsweng moralong; nehelano ya dintlha ha e utlwahale, ha e a hlaka. Sebopeho sa diratswana se fosahetse. Puo e a fokola mme dintlha ha di latellane hantle mme di lahla moelelo o labalabelwang. Diphoso tsa puo di bonahala ka bongata. Tshebediso ya sehalo le setaele di a fokola. 	<ul style="list-style-type: none"> Sebopeho ha se a ralwa ka nepo, mme se rothofatsa moelelo. Diratswana le tsona di fosahetse. Kgaello ya tlotlontswe e hlahisa mosebetsi o fokolang haholo. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di hlahella di fosahetse haholo hoo di senyang mosebetsi 	<ul style="list-style-type: none"> Ha ho bopaki bo bontshang hore moqoqo o ngotswe ho tadimilwe sebopeho. Ha ho diratswana kapa momahano. Puo e fokolang haholo e hlokisa kutlwisiso ya se ngotsweng. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di hlahella di sebedisitswe ka tsela e fosahetseng haholo.
Matshwao: 10	10–9	8–7	6	5	4	3	2–0

**KAROLO YA B: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA DITEMA TSA KGOKAHANO
SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 20]**

Dikgato	Bohato 5	Bohato 4	Bohato 3	Bohato 2	Bohato 1
Matshwao	100–80%	79–70%	69–60%	49–20%	29–0%
Dikahare, moralo le sebopeho	<ul style="list-style-type: none"> Bopaki ba kutlwisiso ya sehlooho bo pepesitswe ka bokgabane. Dintlha tsohle tse tshehetsang di hlahisitswe ka tsela e babatsehang ho bontsha tsebo ya ditlhoko tsa mofuta wa tema. Bolelele bo nepahetse 	<ul style="list-style-type: none"> Bopaki ba kutlwisiso ya sehlooho bo pepesitswe hantle. Dintlha tse tshehetsang ditaba di hlahisitswe hantle mme di bontsha tsebo ya mofuta wa tema e ngolwang. Bolelele bo nepahetse. 	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya sehlooho e teng, feela e mahareng. Dintlha tse tshehetseng sehlooho di hlahisitswe, le ha di na le bofokodinyana. Ho na le bopaki bo bontshang tsebo ya mofuta wa tema e ngolwang. Bolelele bo nepahetse 	<ul style="list-style-type: none"> Kutlwisiso ya sehlooho e teng le ha e sa phethahala. Ho hlahisitswe dintlha tse fokolang. Bopaki ba tsebo ya mofuta wa tema bo teng le ha bo sa kgodise mmadi ka hohlehole. Ho na le diphosonyana dintlheng tse ding tse hlahisitsweng. O molelele/ kgutshwane haholo 	<ul style="list-style-type: none"> Tsebo ya sehlooho e a fokola. Moithuti o a phopholetsa mme o kentse le ditaba tse sa hlokalang. Ha ho na dintlha tse hlahisitsweng tse kgodisang mmadi. Tse ding tsa ditaba ha di tsamaellane le sehlooho. Boleng ba dikahare bo a fokola.
Matshwao: [13]	13–12	11–9	8–6	5–3	2–0

Puo le setaela	<ul style="list-style-type: none"> • Puo ke e nonneng mme e sebedisitswe ka bokgabane ho hlahisa dintlha tsa bohlokwa. • Sebopeho sa dipolelo se nepahetse mme ho sebedisitswe mefuta e fapaneng ya dipolelo. • Tlotlontswe e bontsha tsebo e kgahlisang ya puo. • Puo, setaele le sehalo di loketse mmadi/momamedì. • Diphoso ha di yo kamora boitekolo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo e ntle mme e sebedisitswe ka bokgabane ho hlahisa dintlha tsa bohlokwa. • Dipolelo di nepahetse mme ho sebedisitswe mefuta e mmalwa. • Tlotlontswe e a kgotsofatsa bakeng sa boemo ba moithuti. • Diphoso di mona le mane mme ha se tse mpe haholo. • Puo, setaele le sehalo di loketse mmadi/momamedì. Ho na le sesupo sa boitekolo 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo e a kgotsofatsa, e sebedisitswe ka tsela e tlwaelehileng. • Dipolelo tse ding di batla di le telele haholo, tse ding di fosahetse, di lahla moelelo wa se labalabelwang. • Tlotlontswe e mahareng feela. • Diphoso tsa mopeleto di mmalwa empa ha di senye mosebetsi wa moithuti. • Boitekolo bo a fokola. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo e a fokola. • Dipolelo tse ding di fosahetse mme di senya mosebetsi wa moithuti; ha di kgone ho hlahisa mehopolo e labalabelwang. • Tlotlontswe e a fokola. • Diphoso di ngata mme ha ho na sesupo sa boitekolo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo e fokola haholo. • Dipolelo tse ngata di fosahetse mme le diphoso tsa mopeleto di ngata haholo. • Molaetsa o rothofatswa ke puo e fokolang haholo. • Boitekolo ha bo bonahale bo entswe. • Tlotlontswe e fokola haholo
Matshwao: [7]	7	6	5–4	3	2–0